

Verslag Stootvogelwerkgroep 2010

2010: Stootvogelwerkgroep zegt: ‘beetje herstel’

Na twee zeer magere jaren is 2010 het jaar van voorzichtig herstel. Tenminste dat is als je naar het totaal aantal broedparen kijkt. Qua jongen en zeker qua uitgevlogen jongen is 2010 een slecht jaar. Oorzaken zijn natuurlijk divers en per soort weer anders. Voor de boomvalken gooide de storm op 14 juli roet in het eten met 3 van de 8 nesten uitgewaaid. Voor torenvalk was 2010 zelfs extreem slecht. Als die soort weer zijn normale inbreng heeft in 2011, dan denk ik dat 2011 een bovengemiddeld jaar gaat worden. Natuurlijk zijn er aanwijsbare verbanden te vinden tussen bijvoorbeeld broedresultaten en weertype en broedresultaten en beschikbaarheid van voedsel etcetera. Ieder jaar is weer een verrassing wat broedresultaat betreft en dat maakt het spannend en leuk.

We proberen uiteraard ons waarnemingsgebied constant te houden en in 2010 betekent dat net als voorgaande jaren: Maashorst-Zuid tot boven de Brobbelbies, wijde omgeving van Mariaheide en Erpse bossen en Volkel-Odiliapeel. Het veldwerk is uitgevoerd door zestien personen die vaak groepsgewijs opereren, maar ook zijn diverse gebieden door waarnemers alleen bezocht. Zoals elk jaar zijn de horsten van de volgende soorten gevolgd: Boomvalk, Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk en Wespendif. Alle inspanningen hebben uiteindelijk tot de volgende resultaten geleid:

Het totaal

Jaar:	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	54	46	47	72	48	63	71	56	54	60	49	61
Eieren	135	137	151	231	128	184	210	163	171	217	168	217
Jongen	113	128	125	185	114	144	196	139	150	185	143	164
Uitgevlogen	105	117	109	180	101	140	173	124	137	166	126	137

Totalen zijn goed qua paren, maar minder als je naar eieren, jongen of uitgevlogen jongen kijkt. Hoe zat het met voedselaanbod in 2010? Vorig jaar berichtte ik dat de veldmuizenstand aantrok in juli, augustus, dat bleef zo tot in de winter. Zelfs onder de sneeuw van januari en februari barstte het van de muizen. Toen echter de sneeuw ging smelten en de doorweekte grond opnieuw keihard bevroor ging het mis met de muizenstand. Opnieuw trok de veldmuizenstand pas in juli, augustus weer aan. Dat was natuurlijk te laat voor onze roofvogels om tijdens het broedseizoen van te profiteren. De konijnen doen het in Brabant en Zeeland nog enigszins goed vergeleken met de rest van Nederland, maar een vetpot is het ook met de konijnen niet. Met de hazen gaat het in Brabant stukken minder. In heel Brabant zijn maar 5 hazen als buizerdprooi gevonden in 2010. Voor de sociale wespen was het een zeer slecht jaar, tenminste in Drenthe. Voor onze contreien zijn helaas geen cijfers bekend. Vertaald naar roofvogels zou je dus slechte resultaten verwachten voor Torenvalk, Buizerd en Wespendif. Het aanbod aan vogels zou normaal moeten zijn, tenminste als je naar het totaal kijkt. Dat zou dan ook kunnen gelden voor de broedresultaten van Sperwer, Havik en Boomvalk. Zie voor de trends per soort de soortbesprekingen hieronder. Regionaal zijn er natuurlijk soms afwijkingen van het landelijk patroon qua voedselaanbod en er zijn veel meer factoren dan alleen beschikbaarheid van voedsel die een rol spelen.

In 2010 valt verder op dat we verschillende tweelegsels van boomvalk hadden, waar drielegsels normaal zijn. Ik heb onlangs in een artikel van Hans Potters gelezen dat het mogelijk iets te maken heeft met de algemene fitheid van onze boomvalken. Zo is ook de balts en nog belangrijker de felheid van het verdedigen van het eigen territorium minder dan vroeger. Die minder duidelijke aanwezigheid maakt trouwens de broedsels voor ons lastiger te vinden. Waardoor de algemene fitheid slechter geworden zou moeten zijn werd in dat artikel helaas niet uit de doeken gedaan.

De resultaten per soort vertonen het volgende beeld:

Boomvalk

Boomvalk	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	8	6	2	4	3	3	3	2	1	0	0	2
Eieren	17	16	6	8	8	7	5	5	0	0	0	6
Jongen	15	16	5	7	8	6	5	5	0	0	0	6
Uitgevlogen	11	15	4	5	8	5	5	5	0	0	0	3

In 2010 is een dik record aan boomvalkbroedsels gevonden. Dat lijkt fantastisch, mede gezien de nog steeds dalende landelijke trend. Hier hebben we echter te maken met een waarnemerseffect.

De Maria-Heidegroep is al jaren verantwoordelijk voor alle gevonden boomvalkennesten en heeft in 2010 hulp gehad vanuit Zijtaart (Ton van de Tillart). De specialisatie op (boom)valken van deze groep heeft geresulteerd in het enorme aantal van acht gevonden boomvalkenbroedsels. Er zijn zelfs negen territoria gevonden. Helaas is een van de paren niet tot broeden overgegaan en heeft het territorium vroegtijdig verlaten. De storm op 14 juli 2010 heeft ervoor gezorgd dat er relatief weinig jongen uitgevlogen zijn. Twee nesten in hoogspanningsmasten en één in een jonge eik werden volledig weggeblazen. Een ander opvallend feit was een jong dat niet kon vliegen. Hij heeft enkele weken aan de voet van een hoogspanningsmast bij Gemert gezeten. Het jong bleef steeds alert en weldoorvoed, daarom hebben we hem laten zitten tot de andere jongen uitgevlogen waren. We hebben hem uiteindelijk gevangen en naar het asiel van Wim van Lith gebracht. Tijdens het vangen kwam een man met zijn zoon kijken. De man vertelde dat hij de jacht had in dat gebied en dat hij deze boomvalk al enige tijd regelmatig voorzag van voedsel. De boomvalk zal de winter in het asiel doorbrengen en wordt in 2011 losgelaten.

Boomvalken ringen Zijtaart 22-7-2010 (Willy van Lanen)

Buizerd

Buizerd	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	19	11	14	26	18	19	26	21	17	17	16	16
Eieren	33	20	20	51	27	31	48	35	34	41	21	36
Jongen	30	20	17	41	27	25	44	30	31	31	17	30
Uitgevlogen	29	19	16	41	24	23	38	28	29	28	14	25

Buizerd	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Nesten	19	11	14	26	18	19	26	21
Gem. nesthoogte	13	11	12	12	10	8,8	12	12
Gem. legselgrootte (geteld)	2	1,8	1,8	2,3		2,5	2,5	2
Gem. jongen per nest	1,9	1,8	1,2	1,6	1,5	1,3	1,7	1,4
Gem. uitgevlogen per nest	1,8	1,7	1,1	1,6	1,3	1,3	1,6	1,4

2010 is gelukkig weer een jaar voor de buizerd om enigszins trots op te zijn. De legselgrootte en het gemiddeld aantal jongen per nest duidt op een redelijke voedselsituatie. Zouden regionaal de muizen eerder (vanaf mei) aangetrokken zijn dan landelijk of zou de buizerd profiteren van de jonge konijntjes waarvan er hier met name rondom de boerderijen nog behoorlijk aantallen lijken te zijn?

Havik

havik	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	14	12	10	15	8	14	14	10	7	8	5	7
Eieren	36	29	25	43	19	28	31	27	23	26	17	21
Jongen	33	29	24	35	19	24	28	23	19	22	15	16
Uitgevlogen	32	28	22	33	18	23	25	21	18	20	14	15

De havik lijkt langzaam maar zeker weer uit het dal te kruipen. Twaalf van de veertien nesten zaten in een naaldboom. Daaruit blijkt wel dat de havik vooral een bosbewoner is. Met 32 uitgevlogen jongen was 2010 een prima jaar.

Havik takkeling Vorstenbosch 27-6-2010 (Marc Gottenbos)

Sperwer

Sperwer	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	8	6	9	12	7	13	13	10	13	19	10	20
Eieren	25	24	37	49	22	45	55	41	44	75	46	80
Jongen	15	21	34	35	19	38	52	39	38	66	44	58
Uitgevlogen	15	18	30	34	15	38	44	36	33	55	39	45

Ook hier is sprake van een langjarige landelijke trend die de sperwerstand beïnvloedt. Er is sprake van een sterke afname van het aantal zangvogels in boerenland en bossen en een toename van de vogeldichtheid in de dorpen. We hebben dit jaar twee broedsels binnen de dorpsgrenzen van Uden, maar dat zullen er ongetwijfeld nog wel wat meer zijn.

Nog geen twee jongen uitgevlogen per broedpaar, dat is echt heel weinig.

sperwerontbijte Maria-Heide 5-4-2010 (Willy van Lanen)

Torenvalk

Torenvalk	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	4	11	12	15	11	13	13	12	15	16	18	16
Eieren	22	48	63	80	50	>72	>68	>55	>67	>82	>84	>74
Jongen	18	42	45	67	39	51	65	42	59	71	67	54
Uitgevlogen	16	37	37	67	36	51	60	34	54	63	59	49

Een ongekend laag aantal broedparen. Waarschijnlijk het gevolg van een heel slechte muizenstand. Alleen de allerbeste paren in de allerbeste territoria zijn tot broeden overgegaan. Per geslaagd broedgeval zijn de resultaten nog best goed met vier uitgevlogen jongen gemiddeld. We gaan in de winter van 2010/2011 15 torenvalkenkasten gesponsord door “Beleef de lente” plaatsen, dat leidt hopelijk tot een goed torenvalkenjaar 2011.

Wespendief

Wespendief	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	1	0	0	0	1	1	2	1	2	0	0	0
Eieren	2	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	0
Jongen	2	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	0
Uitgevlogen	2	0	0	0	2	0	1	0	3	0	0	0

Eindelijk hebben we in 2010 weer een wespendiefbroedsel gevonden. Mede door de midzomerse wespendieventelling kwamen we dit broedsel op het spoor. Twee mooie jongen waren het resultaat (zie foto). Er waren waarschijnlijk nog twee broedgevallen meer in de Maashorst, maar die zaten niet in “ons” gedeelte.

juvenile wespendief Maashorst 2-8-2010 (Marc Gottenbos)

Samenvattend

In onze regio een behoorlijk slecht jaar voor de roofvogels. Weliswaar iets beter dan vorig jaar, maar het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol best is zeer laag

Jaar	Nesten	Ei (geteld)	Jong / nest	Uitgevlogen / nest
2010	54	3,3	2,1	1,9
2009	47	3	2,7	2,5
2008	47	4,4	2,7	2,3
2007	72	4,2	2,6	2,5
2006	48	4,6	2,4	2,2
2005	63	4,4	2,2	2,2

jonge buizerds net uit het ei gezien door de spiegel waarmee we in de nesten kijken Vorstenbosch 16-5-2010 (Willy van Lanen)

Namens de Werkgroep Stootvogels van Vogelwacht Uden eo,
William van der Velden

Literatuur:

- Bijlsma R.G.: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2009. De Takkeling Jaargang 18 (2010), nummer 1.
- Bijlsma R.G.: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2010. De Takkeling Jaargang 19 (2011), nummer 1.
- Potters H.: Hoe verhoudt door predatoren veroorzaakte (jongen)sterfte zich tot andere factoren die de afname van de Boomvalk als broedvogel in het westen van Noord-Brabant kunnen verklaren?. De Takkeling Jaargang 18 (2010), nummer 2